

Askerî Sosyolojinin Kuruluşu: The American Soldier

Nazlı Terzi ¹ , Adem Başpınar ²

Öz

Bu makale, askerî sosyoloji disiplininin ortaya çıkış sürecini Samuel A. Stouffer ve onun önderliğindeki “The American Soldier” projesi kapsamında ele almaktadır. Yarım milyondan fazla askere uygulanan 200’ün üzerinde farklı anket ve mülakatlar, bu projeyi o döneme kadar uygulanan en büyük saha araştırması yapmıştır. Bu çerçevede öncelikle “The American Soldier” projesini ortaya çıkaran koşullar ele alınmıştır. İki savaş arası dönemde ABD’de sosyolojinin durumu, kamusal çıktılar üretme işlevi ve gücü, kuram ile uygulama arasındaki konumlanışı gibi hususlar ele alınmıştır. Ardından “The American Soldier” projesinin gündeme gelmesi, projenin amaçları, süreçleri genel hatlarıyla tanımlanmıştır. Projenin ürünleri değerlendirilerek özellikle sosyal psikoloji ve sosyoloji kapsamına giren yayımlar içeriklerine göre ele alınmıştır. “The American Soldier” kapsamında yapılan orduya ve savaşa uyum çalışmaları, göreve atanma ve iş memnuniyeti çalışmaları, etnik temelli araştırmalar ile atama için üretilmiş puanlama sisteminin genel özellikleri, projedeki bulgularıyla birlikte değerlendirilmiştir. Sonuç olarak “The American Soldier” çalışmasının askerî sosyolojinin kurumsallaşma süreçlerine giden yolu hazırlayarak bir alt disiplinin doğuşunu hazırlayan mihenk taşlarından birisi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Askerî sosyoloji • Samuel A. Stouffer • The American Soldier • Uyum çalışmaları • Tutum araştırmaları

The Founding of Military Sociology: The American Soldier

Abstract

This article examines the emergence of the discipline of military sociology in the context of Samuel A. Stouffer and his project, The American Soldier. More than 200 different questionnaires and interviews with over half a million soldiers made this project the largest field research ever conducted. In this context, the study first discusses the conditions that gave rise to The American Soldier project, such as the status of sociology in the USA in the interwar period, its function and power to produce public results, and its positioning between theory and practice. Next, the study presents in general terms the agenda of The American Soldier project, its goals, and its processes. The study then evaluates the output of the project and discusses the publications that fall within the scope of social psychology and sociology according to their content. The article then evaluates the general characteristics of military and war adaptation studies, deployment and job satisfaction studies, ethnic-based research, and the deployment scoring system developed in The American Soldier alongside the findings from the project. As a result, The American Soldier project was a milestone that paved the way for the institutionalization of military sociology and prepared the birth of a subdiscipline.

Keywords: Military sociology • Samuel A. Stouffer • The American Soldier • Adaptation studies • Attitude studies

1 **Sorumlu Yazar:** Nazlı Terzi (Doktora Öğrencisi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye. Eposta: nazli_terzi@hotmail.com ORCID: 0000-0002-3369-8068

2 Adem Başpınar (Doç. Dr.), Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Kırklareli, Türkiye. Eposta: abaspınar@klu.edu.tr ORCID: 0000-0002-2125-1832

Atıf: Terzi, N., & Başpınar, A. (2023). Askerî sosyolojinin kuruluşu: The American Soldier. *Istanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 43, 167-195. <https://doi.org/10.26650/SJ.2023.43.2.0099>

Extended Summary

Military sociology emerged as a discipline in the 20th century. Despite some studies having been conducted on soldiers and the army prior to World War II, these studies were not directly included in the field of sociology but rather included in the field of other subdisciplines such as psychology. Only after World War II was the military able to be seen to become the subject of sociology, and sociological studies on the military gradually increased (Ateş, 2020, pp. 57–58). In this framework, the emergence and development of military sociology as a discipline through Janowitz, who had also been influenced by Stouffer, took place a decade after Stouffer's death, and military sociology emerged as a discipline. The fact that military sociology had not existed by such a name and not been considered a subdiscipline at the time of Stouffer's work led to Stouffer not being characterized as a military sociologist at that time (Segal, 2013, p. xiii). However, Stouffer's work is seen to have allowed him to be considered as both a military sociologist and one of the founding figures of military sociology. From this perspective, this article seeks to answer the question of what impact The American Soldier (TAS) project had on the emergence of military sociology as a subdiscipline and how it contributed to the military sociological literature. This article is a qualitative study that uses the historical comparative method with the aim of showing how TAS was an important study that formed the foundations of military sociology.

This article also aims to show how TAS, which was conducted by a team led by Samuel A. Stouffer (1949), served as a source for military sociology as a subdiscipline and to introduce both Stouffer and TAS to the Turkish literature. In order to achieve this, the study will first present the general characteristics of sociology in the USA during the period when TAS was being prepared, and then present TAS in detail. The project's full title was "Studies in Social Psychology in World War II: The American Soldier" and comprises four volumes: *The American Soldier: Adjustment During Army Life*, *The American Soldier: Combat and Its Aftermath*, *Experiments on Mass Communication*, and *Measurement and Prediction*. This article discusses the first and second volumes, which have more intensive social psychological studies.

Military sociology emerged as a discipline in the mid-20th century and developed rapidly after World War II. While military studies had previously been included in other subdisciplines, military sociology found its own identity after this period. This article examines TAS's contributions to the development of military sociology and its literature.

Samuel A. Stouffer was the leading figure in TAS. Stouffer had received his Ph.D. from the University of Chicago and was instrumental in popularizing empirical research. His dissertation showed measuring attitudes to be possible using the survey method, which marked a fundamental step for military sociology.

This article discusses the development of the discipline of sociology in the United States. After World War I, social reform movements, the promotion of sociological research, and the spread of statistical studies led to the acceptance of sociology as a science. The University of Chicago played an important role in making sociology an objective science.

Samuel A. Stouffer was an important figure in the field of sociology. He contributed to the development of social research and statistical methods and emphasized the importance of surveys for scientific research. Stouffer's doctoral dissertation contributed to the acceptance of sociology as an objective science.

TAS was directed by Stouffer (1949) and examined the lives and experiences of American soldiers during World War II. It focused on social psychological studies and examined the living conditions of military personnel in detail. TAS has made significant contributions to the literature of military sociology.

Stouffer and his team collected and analyzed a large body of data on the attitudes and problems of US soldiers during World War II. These studies covered a wide variety of topics, including soldiers' attitudes, morale problems, perspectives toward their leaders and the war, anxiety control, duty stations, and rotation problems.

One of TAS's goals was to provide the US Army with information about soldiers and to use that information to help formulate policy. To this end, the research branch collected, analyzed, and presented information on soldiers in the form of reports. These reports were made available to the general public at the end of the war.

TAS addressed the problems related to adjustment and motivation created by the size of the US Army and the rapidly growing number of soldiers. It also examined the process of how soldiers adjusted to the authoritarian structure and values of the military and presented data on soldiers' attitudes.

In conclusion, TAS stands out as an important research initiative aimed at understanding the attitudes and problems experienced by US soldiers during World War II. It has been a fundamental resource for developing an in-depth understanding of military sociology as well as soldiers' social and psychological experiences.

This article provides information on studies that have examined the level of cohesion and satisfaction of soldiers within the army under the heading of cohesion studies. These studies (Stouffer et al., 1949) have examined the effects of factors such as education level, age, and marital status on soldiers' attitudes and cohesion.

TAS has shown that the factor of education to influence soldiers' adaptation levels. In particular, a relationship has been noted to exist between soldiers' education levels

and their skills and socioeconomic status. Soldiers with higher education levels are noted to be generally more disciplined and obedient. In addition, educational advances in the USA between World Wars I and II were stated to have been reflected on the army, with newly recruited soldiers' education levels being higher.

Soldiers with higher education levels have more positive attitudes than those with lower levels of education. Meanwhile, those who have not achieved status in the army may have more critical attitudes, and this is explained by the concept of relative deprivation. Soldiers' satisfaction with their assignments was also explained to perhaps vary based on factors such as age, marital status, and rank and soldiers could have different desires, such as using their civilian skills, learning new skills, gaining status, and avoiding death or danger. Mission and satisfaction are explained as being directly related to military success. These studies are based on important data that have taken into account such factors such as education, age, and marital status for understanding soldiers' attitudes toward their duties and army rules, as well as their status, and job satisfaction. This type of research can be concluded to play an important role in improving cohesion and satisfaction within the army and enabling soldiers to perform better.

TAS was a major social science study of the behavior, attitudes, and experiences of American soldiers during World War II. The results from the study provided important insights for military policy makers and social theorists, and TAS drew a number of conclusions based on soldiers' perceptions of leadership, social control, rank, and experience:

Attitudes toward leadership. The study found new recruits to have more positive attitudes toward officers compared to soldiers who've served longer. TAS also found soldiers' positive attitudes toward officers to be more prevalent in combat units.

Education level and attitudes. Soldiers with higher levels of education were found to have less-positive attitudes toward officers than soldiers with lower levels of education. Soldiers with higher levels of education were also found to be less convinced of the importance of certain tasks and more sensitive to lacking status.

The role of non-commissioned officers (NCOs). NCOs are defined as a group that facilitates and bridges communication between officers and enlisted personnel.

Social control issues. Just like the society from which soldiers had been recruited, the US Army also had problems with racial discrimination. This reflected the military's compromises on race relations and inequalities in society.

Point System. As a result of the research, a demobilization plan was developed that took into account factors such as length of overseas service, number of children, and length of military service.

TAS has been recognized as an important milestone in social science and has contributed greatly to the development of social science. TAS was a comprehensive research project that examined the experiences of American soldiers during and after World War II. The results provided a wealth of important information for military policymakers, social scientists, and other researchers and also contributed to the development of research methods in the social sciences.

Askerî Sosyolojinin Kuruluşu: The American Soldier

Askerî sosyoloji, bir bilim dalı olarak yirminci yüzyılda ortaya çıkmıştır. 2. Dünya Savaşı'na kadarki süreçte asker ve ordu üzerinde birtakım çalışmalar gerçekleştirilmiş olsa da bu çalışmalar doğrudan sosyolojinin konusuna dahil edilmemiş; psikoloji gibi diğer alt disiplinlerin alanına dahil edilmiştir. Ordunun sosyolojinin konusu haline gelmeye başlamasının ve ordu ile ilgili sosyolojik çalışmaların giderek artmasının 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleştiği görülmektedir (Ateş, 2020, s. 57–58). Bu çerçevede askerî sosyolojinin bir disiplin olarak ortaya çıkması ve gelişmesi -Stouffer'ın da etkilediği bir isim Janowitz ile- Stouffer'ın ölümünden on yıl sonra gerçekleşmiş ve askerî sosyoloji bir disiplin olarak ortaya çıkmıştır. Stouffer'ın çalışmalarını gerçekleştirdiği dönemde henüz askerî sosyolojinin bir isim olarak var olmaması ve bir alt disiplin olarak görülmemesi, o dönemde Stouffer'ın askerî sosyolog olarak nitelendirilmemesine neden olmuştur (Segal, 2013, s. xiii). Ancak görülmektedir ki; Stouffer'ın gerçekleştirdiği çalışmalar bugün onu hem askerî sosyolog hem de askerî sosyolojinin kurucu isimlerinden birisi olarak ele almamızı mümkün kılmıştır. Bundan hareketle makalede, “The American Soldier” (TAS) çalışmasının askerî sosyolojinin bir alt disiplin olarak ortaya çıkışı sürecine etkisi ve askerî sosyoloji literatürüne katkıları neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Nitel bir çalışma şeklinde oluşturulan bu makalede tarihsel karşılaştırmalı yöntem kullanılarak TAS'ın askerî sosyolojinin temellerini oluşturan önemli çalışmalardan birisi olduğunu ortaya koymak hedeflenmiştir.

Bu makale ile Samuel A. Stouffer liderliğindeki bir ekip tarafından yürütülen TAS çalışmasının bir alt disiplin olarak askerî sosyolojiye nasıl kaynaklık ettiğini ortaya koymak ve Türkçe literatüre hem Stouffer'ın hem de TAS'ın sosyoloji içerisindeki yerini kazandırmak amaçlanmıştır. Bunu gerçekleştirmek için öncelikle TAS'ın hazırlandığı dönemde ABD'de sosyolojinin genel özellikleri ortaya konacak, daha sonra da TAS detaylı bir şekilde sunulacaktır. TAS; “The American Soldier: Adjustment During Army Life”, “The American Soldier: Combat and Its Aftermath”, “Studies in Social Psychology in World War II: Experiments on Mass Communication” ve “Measurement and Prediction” olmak üzere dört ciltten oluşur. Bu makalede, sosyal psikolojik çalışmaların daha yoğun olarak görüldüğü birinci ve ikinci cilde değinilmiştir. Ancak TAS'ın anlaşılabilmesi için öncelikle Amerikan sosyolojisinin iki savaş arası dönemdeki gelişimi incelenmelidir.

İki Savaş Arası Yıllarda ABD'de Sosyolojinin Gelişimi

ABD'de ilk dönem sosyologlarının birçoğu, dünyadaki genel eğilime paralel olarak, doğa bilimlerinin yöntemlerini referans alıp sosyoloji içerisinde genel bir kuram üretmeye çalışmıştır. 1. Dünya Savaşı sonrasında ABD'de toplumsal değişim bağlamında ortaya çıkan reformist hareketler sayesinde istatistiksel araştırmalar

desteklenmiş ve toplumsal eylem üzerinde araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu ikilik yani kuram üretme ve toplumsal alanı anlamaya dönük saha çalışmaları yapma yönelimleri “mikroya karşı makro” tartışmalarını ortaya çıkarmıştır. İlk dönem sosyologlarının kuramsal çalışmalar konusunda uzlaşamamaları, çalışmaların kamuya açılmamasına neden olup deneysel çalışmalar sosyoloji içerisinde anlamlı bir yer bulamamıştır (Turner & Turner, 1990, s. 21–22).

20. yüzyılın başlarına gelindiğinde ABD’deki üniversitelerde *bilim*, kendini yavaş yavaş kabul ettirmeye başlamış ve *bilimsel* derslerin sayısında artış görülmüştür. Sosyal araştırmalar da zamanla *bilim* alanları gibi deneysel yaklaşımı benimsemeye başlamıştır. 1920’li yıllara gelindiğinde sosyolojinin önemli çalışma alanlarından birisini oluşturan ıslah ve toplumsal reform yaklaşımının reddedilmeye başlandığı görülmektedir. Böylece sosyoloji ahlaki bir temelden çıkarak daha nesnel, pozitivist bir hâle gelmeye başlamıştır. Bunun sonucunda sosyolojide yöntem olarak, ölçülebilen şeylerin bilimsel olarak incelenmeye değer olduğu görüşü hâkim olmuştur (Goodwin & Scimecca, 2018, s. 355). Chicago Üniversitesi ve Columbia Üniversitesi reformu da önde gelen devlet üniversitelerinde lisansüstü çalışmaların artmasına, sosyal bilimlerin daha fazla gelişmesine ve ilerlemesine olanak sağlamış, böylece sosyal bilimin hızla yükselmeye başladığı süreçte yirminin üzerinde üniversitenin kurulmuştur (Jencks & Riesman, 1968, s. 13).

Chicago Üniversitesinde bu kapsamda sosyoloji adına birtakım önemli gelişmeler gerçekleşmiştir. Örneğin ahlak felsefesi dersinin sosyolojiye giriş olarak değiştirilmesi ile sosyolojinin bir disiplin olmasında ilk adım atılmıştır. Bu gelişme, sosyolojinin ahlaki temelden bilimsel temele geçişinde resmî bir adım olarak kabul görmektedir. Sosyoloji daha profesyonel ve disiplinli hâle gelmeye başladıkça sosyologlar da seleflerinden ayrılarak daha nesnel bir sosyoloji için çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Kendisini ilk dönem sosyologlarından ayıran ve bilim olarak sosyolojinin kabulünde ve nesnel bir sosyolojinin ortaya çıkışında rol oynayan önemli isimlerden olan Park (Calhoun, 2007, s. 20), tüm bu gelişmelerin ardından sosyolojiyi ampirik bir araştırma ameliyesine dönüştürebilmek amacıyla çalışmıştır. Özellikle Chicago Üniversitesinin devletle, politikayla ve ekonomik sorunlarla daha az ilgilendiği ve ilgi alanlarını şehirler ve gruplar arasındaki ilişkilere ve ırk çalışmalarına yönlendirdiği bu dönemde, Park da sosyolojide yeni araştırma alanlarına yönelmiştir (Calhoun, 2007, s. 27). Toplumsal anketçilik bağlamında geliştirilen teknikleri kullanarak kentsel alanları ayrıntılı olarak inceleyen Park, yeni bir sosyoloji tanımı yapmış ve çalışmalarında anti-pozitivist bir duruş sergileyerek toplumsal nesnenin ilk elden bilgisine sahip olunması gerektiğini savunmuştur. Park’ın çalışmalarında sosyolojinin devamı için bilimsel bir temel hazırlanmış olması, sosyoloji disiplini için önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir (Breslau, 1990, s. 430–432).

Chicago Üniversitesinin etkisi sosyolojide 1920’li yıllara kadar sürmüştür. Bu süreçte Rockefeller gibi vakıflar sosyal iyileştirme programlarını ve reform hareketlerini desteklemiş ve toplumsal araştırmalara fon sağlamıştır. Toplumsal verilerin toplanması amacıyla istatistik kurumlarının büyümesi ve savaş sırasında ulusal seferberlik için gereklilikler gibi birtakım nedenlerle araştırmacılar, vakıflar ve yerel yönetim arasında bir bağlantı kurulmuştur. Sosyolojinin gelişmesinde bir diğer kırılma noktası, 1914 yılında başlayan 1. Dünya Savaşı ve 1929 yılında gerçekleşen Büyük Buhran’dır. Özellikle 1. Dünya Savaşı için ülke nüfusu ve kaynakları hakkında bilgi edinebilmek ve veri toplamak amacıyla hükümet, istatistik çalışmalarına ve sosyolojik araştırmalara destek vermeye başlamıştır. Büyük Buhran ve 1. Dünya Savaşı’nın yanı sıra, kısa süre sonra patlak veren 2. Dünya Savaşı da istatistik verilerinin kullanımı için ihtiyacı arttırmıştır. Bu durum ampirik çalışmaların desteklenmesine ve gelişmesine olanak sağlamıştır (Martindale, 1976, s. 134–135).

İşsizlik, eğitim, sağlık gibi sorunlar üzerinde incelemelerin yapılmasıyla anket tipi araştırmaların uygulanması, toplumsal sorunların çözümü için kullanılabilir ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesine olanak sağlamıştır. ABD sosyolojisinde sayısallaştırıcı bir tavrın ortaya çıkması, sosyolojinin toplumsal meselelere odaklanması ve kamusal ve sivil fonlarla desteklenmesi gibi unsurlar askerî sosyolojinin kuruluş sürecine ve ilk çalışmaların gerçekleştirilebilmesine olanak sağlamıştır (Başpınar, 2010, s. 57–61). Tüm bu gelişmeler sonucunda 1930’lu yılların sonlarında anket çalışmalarının birçok akademik araştırmacı tarafından benimsenmesi, Samuel A. Stouffer’ın yeni istatistik teknikleri oluşturmasına ve bu teknikler sayesinde 2. Dünya Savaşı sırasında ordunun ihtiyaçları için araştırma yaparken aslında askerî sosyolojinin temellerini atmasına yardımcı olmuştur. Kısaca askerî sosyolojinin ABD’de ortaya çıkması, ABD’deki kamu kurum ve kuruluşlarının toplumsal meseleler üzerinde araştırmalar yapması, toplumsal meseleleri konu edinmeleri ile bağlantılıdır.

Samuel A. Stouffer

Sosyolojide önemli bir yere sahip olan Samuel A. Stouffer, 1930 yılında Chicago Üniversitesinde doktorasını tamamlamıştır (Hauser, 1961, s. 364). Chicago Üniversitesinin etkisiyle yavaş yavaş ampirik çalışmaların ortaya çıktığı dönemde, Stouffer da bu akıma dâhil olarak birçok araştırma yapmıştır. Özellikle sosyoloji ve sosyal psikolojide ampirik araştırmaların gelişmesine büyük katkı sağlayan Stouffer çalışmalarında; buhran, Afro-Amerikalıların¹ statüsü, ordu, komünizm ve sivil özgürlükler, bilimsel araştırma yöntemleri, göç ve aile gibi konulara yer vermiştir (Hauser, 1962, s. 229–230). Vaka çalışmasının, istatistiksel yöntemin ve korelasyon analizinin kullanımının ve sınırlarının anlaşılmasına yardımcı olmanın yanında bir

1 Orijinal kaynaklarda zenci veya negro gibi kelimeler kullanılmasına rağmen, herhangi olumsuz bir çağrıya veya anlama gelebilecek bu kelimelerden kaçınmak ve ayrımcılığa neden olmamak amacıyla makalede bu kavramlar yerine daha nötr bir ifade olarak Afro-Amerikalı kavramı kullanılmıştır.

araştırma yöntemi olarak anket uygulamasının gelişmesine katkı sağlamıştır. Literatüre “göreceli yoksunluk”, “rol çatışması”, “kesişen fırsatlar” gibi kavramları katmıştır (Hauser, 1962, s. 332–333). Özellikle 1930’lu ve 1940’lı yıllarda bir dizi araştırma yaptıktan sonra yolu “Research Branch” ile kesişmiş ve dört ciltlik eserin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir.

Stouffer’ın sosyolojisini ve TAS’ı ortaya koyma sürecine giden yoldaki en önemli etkenlerden birisi, Amerika’daki sosyolojik çalışmaların artmasında ve sosyoloji disiplininin gelişmesinde büyük bir katkıya sahip olan Chicago Üniversitesinde doktora yapması olmuştur. Özellikle üniversitedeki anket araştırmalarının ve istatistik çalışmalarının yaygınlaşması ve öneminin artması, Stouffer’ın başta doktora tezi olmak üzere diğer çalışmalarında da görülebileceği gibi, onun sosyolojisinin gelişmesinde etkili olmuştur. Stouffer, “An Experimental Comparison of Statistical and Case History Methods of Attitude Research” başlıklı doktora tezinde bir tutum araştırması gerçekleştirerek istatistiksel çalışma ve vaka çalışması yöntemleri ile iki tutumu karşılaştırmayı amaçlamıştır. Tutum testi ile ölçülen tutumlar ve vaka geçmişi değerlendirmesiyle ölçülen tutumlar arasındaki nicel sonuçların hemen hemen aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Stouffer, 1930, s. 3). Doktora tezi ile Stouffer, iyi tasarlanan bir anket ve vaka geçmişi değerlendirmesiyle tutumların ölçülebileceğini ortaya koymuş ve böylece Research Branch için önemli sayılacak bir adım atmıştır. Ryan (2013, s. 19–20), bu doktora çalışmasının önemini; “bir panel ne kadar iyi oluşturulursa oluşturulsun, Stouffer’ın attığı bu adım olmasaydı ne beş yüz bin asker incelenebilirdi ne de 2. Dünya Savaşı’nın gerektirdiği hızda savaşı etkileyebilecek kadar kısa zamanda sonuçlar elde edilebilirdi.” şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca anketin bir disiplinin yapı taşını üretebileceğine olan inancı, Stouffer’ın bu tezi ortaya koymasına ve bu tez sayesinde şöhret bulmasını sağlamıştır. “Anketçilerin lideri” olarak görülen Stouffer, doktora tezi aracılığıyla o dönem hâkim olan anlayışa karşı bir duruş sergilemiş ve Chicago Üniversitesinde nesnel bir bilim için adım atan isimlerden birisi olmuştur. Onun doktora tezi, değişkenlerin –toplumsal gerçekleri bağlamından çıkarabilmenin– geçerli olup olmadığı tartışmasına bir cevap niteliğinde olup toplumsal gerçeklerin bağlamından çıkarılabileceğini göstermiştir (Abbott, 1999, s. 211–212).

Neredeyse tüm araştırmalarında matematiğe ve istatistiğe bağlı kalan Stouffer, asker incelemelerinde kullanılan sayılardan ve kısa anlatılardan oluşan verilerin birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermesi hem ABD askerlerine hem de TAS’ın ortaya çıkmasına büyük fayda sağlamıştır. Stouffer; Frederick Osborn ve Research Branch için çalışmakta ve deneyimlerini ABD ordusunun moral sorunlarıyla başa çıkmak için kullanmaktaydı. Ryan, “Research Branch’a Giden Yol” olarak adlandırdığı bu süreci, daha çok akademisyenlerin, subayların ve politikacıların kararlarının bazen çatışan bazen de birbirinin tamamlayıcısı fikirlerin, dürtülerin, etkilerin, olayların ve kişilerden

oluşan bir ağ olarak nitelendirmiştir. Bu ağ aracılığıyla moral çalışmalarının; yalnızca deneyimlerine ve sezgilerine dayanan askerlerin özel bölgesi olmadığını, psikolojinin ve sosyolojinin milyonlarca askerin yönetimine bilimsel şekilde katkıda bulunabilecek disiplinler olarak değerini ortaya çıkarmıştır (Ryan, 2013, s. 27).

The American Soldier'a Doğru

Stouffer'ın belgelerine ulaşan Ryan, Stouffer'ın Research Branch, Information and Education Division, United States Army ile 2. Dünya Savaşı'nda ABD askerlerinin tutumlarını inceleme ve bu tutumları yönetmeye başlama sürecini gözler önüne sermiştir. Belgelerde Stouffer, savaş hakkındaki ilgisinin gittikçe arttığını ve bu nedenle savaştaki deneyim hakkında çok fazla okuma yapması gerektiğini belirtmiştir. Bu artan ilginin Stouffer'ı, ordu kütüphanesinden personel programı kitapları almaya ittiğini ve ayrıca G-2'nin² Fransız ve Alman ordularının moral durumu hakkındaki bazı raporları göreyerek bu raporlardan etkilendiğini yazmıştır. Stouffer'ı etkileyen ve dikkatini çeken bir diğer şey 1. Dünya Savaşı'ndaki moral çalışmaları olmuştur. Bu savaşın “moral çarısı” olarak adlandırılan Raymond B. Forsdick'in raporlarından etkilenen Stouffer, Forsdick'in YMCA³ ve subay-sivil ilişkisi gibi konularda sunduğu çalışmaları, savaşa dair sınıflandırma yaklaşımını ve test programlarını detaylıca incelemiştir (Ryan, 2013, s. 29). Böylece TAS'ın ortaya çıkma süreci başlamıştır.

Research Branch'in ve TAS'ın ortaya çıkmasını sağlayan etkenlerden bir diğeri ABD Ordusunun 1. Dünya Savaşı'ndaki deneyimi olduğu söylenebilir (Ryan, 2013, s. 30). 1. Dünya Savaşı'nda Amerikan Psikoloji Derneği [American Psychology Association (APA)] başkanı Robert M. Yerkes meslektaşlarıyla birlikte askerî meselelerle ilgili bilgiler toplamak; devlet kurumları, yerel psikoloji grupları ve ilgili kurumlarla iş birliği yapmak; askere alınacak kişilerin seçim sorunlarına çözüm aramak için yöntem geliştirmek amacıyla komitelerin kurulması gerektiğini öne sürmüştür (Yerkes, 1918, s. 87). APA'nın 1917 yılında yapılan toplantısında savaş sürecinde ordunun sorunlarına cevap aramak ve ulusal acil durumun desteklenmesi amacıyla bir dizi komite kurulmasına karar verilmiştir. Bunun sonucunda araştırma ekibi kurulmuş ve bu araştırma ekibinde psikologların yanı sıra Thorndike, Thurstone gibi istatistikçilere de yer verilmiştir. 1919 yılında 1.726.966 askere zekâ testi yapılması ve test sonuçlarına göre askerlerin değerlendirilmesi, psikolojinin pratik ve önemli bir bilim olarak görülmesini sağlamıştır (Driskell & Olmstead, 1989, s. 44). 1. Dünya Savaşı'nda uygulanan ve faydası görülen bu psikolojik testler, ABD Ordusunun sosyal bilimcilerle iş birliği konusunda tecrübeye sahip olmasını sağlamıştır. Bu durum ABD Ordusunun

2 ABD Ordusunun askeri karargâhlarda istihbarattan sorumlu birimdir (Carter ve ark., 1988, s. 111).

3 The Armed Services YMCA (Young Men's Christian Association), özellikle genç yaşta askere alınanlara ve ailelerine destek hizmeti sağlamak amacıyla Savunma Bakanlığı ile birlikte çalışan bir dernektir. 1861'de kurulan bu yapı İç Savaş'ta hasta ve yaralı askerlere yardım etmek ile başlayıp ilerleyen yıllarda büyük bir gönüllü hizmetine dönüşmüştür.

2. Dünya Savaşı'nda da sosyal bilimcilerle tekrar iş birliği kurmasına zemin hazırlamıştır (Ateş, 2022, s. 23-24). Böylece sosyal bilimlerin orduya etkisinin ve ordu için öneminin anlaşılması başlamıştır. Bu tür çalışmaların varlığı gerek TAS için bir ön hazırlık olmuş gerekse de Research Branch'in oluşturulması fikrini desteklemiştir.

2. Dünya Savaşı'nda da görülen sayısız fenomenin kaynağının 1. Dünya Savaşı olduğu söylenebilir. 1. Dünya Savaşı'ndaki topyekûn seferberlik; sanayi, tarım ve ulaşımın yanı sıra bilimsel ve tıbbi kaynakların da seferber edilmesi demektir. Böylesine seferberlik uygulanması zor, kapsamlı bir planlama ve kontrol gerektirmiştir. Bu durum militarizasyonun güçlenmesine neden olmuştur (Camfield, 1977, s. 125). 1. Dünya Savaşı'nda ABD Ordusunun militarizme kayması, orduda subaylar ve erler arasındaki farklılıkları arttırdığı için, orduya yeni katılan erlerde bile, subaylara yönelik karşıt tutumlar görülmeye başlanmıştır. Fark edilen bir diğer sorun, demokratik bir toplumda otoriter yönetim eliyle oluşturulmuş kitle ordularını yönetmenin artık etkili olmadığıdır. Tüm bu sorunların yanı sıra ABD savaşa hazırlanırken 1940 ile 1941 arasındaki artan baskılar, orduda büyük moral sorunlarına neden olmuştur. Bu durum General Marshall'ın askerleri anlamak, sorunlarını tespit etmek ve askerleri manipüle etmek amacıyla araştırma yapması için Stouffer'a müracaat etmesine yol açmıştır. İki savaş arası dönemde Stouffer, bu talebe karşılık vererek Morale Branch'i bir anket araştırması birimine dönüştürmüştür (Ryan, 2013, s. 30).

2. Dünya Savaşı sürecinde "Moral Branch" içinde oluşturulan "Research Branch"te araştırmalarını gerçekleştiren Stouffer, askerlerin ve ordunun sorunlarını anlayabilmenin yanı sıra bu sorunların çözümüne ilişkin de çalışmıştır. TAS'taki bulgular, ordu içi planlama yanında terhis sistemine katkıları ile de ABD halkına yönelik sonuçlar doğurmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 12).

1. Dünya Savaşı'nda askerlerin sorunlarına yönelik çalışmalar yapılmış olmasına rağmen 2. Dünya Savaşı'nda bu sorunlara ilave yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. TAS'ın bulgularından da anlaşılacağı üzere, sorunlar moral olarak adlandırılan şeyden çok daha fazlasıdır: ırk ilişkileri, ordu yaşamına uyum, savaşa yönelik tutumlar, korku kontrolü ile ilgili sorunlar, askerlerin görev yerlerinin belirlenmesi, görev yeri değişikliği ve memnuniyet düzeyleri gibi. TAS tam da bu yeni ihtiyaçların artık bireysel sorunlar olarak algılanmasının ötesine geçildiği, sorunların toplumsal kaynaklarının bulunup buna yönelik iç düzenlemelerin, politika önerilerinin oluşturulması gerektiği bir dönemde ortaya çıkmıştır.

İlk Kurucu Metin: The American Soldier

TAS, Social Science Research Council'in Frederick Osborn'un başkanlığındaki hususi bir komitesi himayesinde hazırlanmıştır. Bu komite, Osborn'un yanı sıra Donald Young, John M. Russell, psikolog Carl I. Hovland, sosyal psikolog Leonard S. Cottrell,

Jr., sosyolog Lenand C. DeVinney ve Samuel A. Stouffer'dan oluşmaktadır (Stouffer ve ark., 1949a, s. ii). Bu isimler dışında TAS'ta tarihçiler, istatistikçiler, askerî ve sivil personeller yer almıştır. Bundan dolayı TAS'ın disiplinlerarası bir çalışma ve büyük bir ekip işidir.

Frederick Osborn TAS'ın ön sözünde, 2. Dünya Savaşı'nda ABD askerlerinin tutumlarını analiz etmek için geliştirilen yöntemlerin ve tekniklerin kaydını içeren dört ciltlik çalışmanın dört yıl sürdüğünü belirtir. “Birçok yönden eşsiz bir kayıt” olarak adlandırdığı TAS'ta kullanılan modern sosyal bilim yöntemlerinin, daha önce hiçbir çalışmada “bu kadar yetkin araştırmacılar tarafından bu kadar büyük ölçekte” kullanılmadığından söz eder. TAS ile birlikte Ordu, askerlerin çeşitli özelliklerini ortaya koyma yanında askerlerin kişisel geçmişlerine yönelik çeşitli veriler de elde etmiştir. ABD Ordusunun, yeni bilimsel yöntemlerin etkin bir şekilde kullanılması için sunduğu bu büyük fırsat, TAS'ı aynı zamanda sosyal bilimciler için de önemli kılmıştır sağlamıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. vii).

TAS'ın birinci cildinde, askerlerin özelliklerine, orduya uyumlarına ve orduya tutumlarına yönelik sosyal psikolojik incelemeler yapılmıştır. Bu bağlamda 2. Dünya Savaşı'nda ordudaki değişimlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Askerlerin geçmiş özellikleri, ordudaki deneyimlerine yönelik düşünceleri, görev memnuniyetleri, liderlerine yönelik tutumları, savaşa yönelik tutumları ve ayrıca Afro-Amerikalı askerler hakkındaki araştırmalar, birinci cildin konusunu oluşturmaktadır. TAS'ın ikinci cildinde psikolojik çalışmaların ağırlığı görülmekle birlikte sosyal psikolojik çalışmalar da yer almıştır. Askerlerin muharebedeki tutumları ve moralleri, korku kontrolü ile ilgili sorunlar, psikonörotik sorunlar, rotasyon sorunları ve terhis edilmiş personel ile ilgili konular yanında TAS'ın özgün boyutu olan puan sistemi bu bölümde ele alınmıştır.

ABD Ordusunda Uyum Çalışmaları

Stouffer, birinci cildin giriş bölümünde TAS'ın hangi ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıktığına değinip projenin yöntemleri hakkında bilgi vermiştir. TAS'ın silahlı kuvvetler yanında tarihçilere, sosyal psikologlara ve sosyologlara hitap ettiğini belirtir. 1. Dünya Savaşı'nda bireyin yeteneğinin ölçülmesi ve sınıflandırılması noktasında psikolojik araçların kullanılmasıyla psikolojinin bir ivme kazandığı belirterek yöntemsel araçların geliştiğine, keşfedildiğine böylece de ulusun yeniden silah altına alınma sürecinde askerlerin becerileri hakkındaki bilgilerin ortaya konulması için kullanılacak ölçme ve sınıflandırma yöntemlerinin hazır olduğunu belirtir. Stouffer, tüm bu gelişmelere atıfta bulunarak “1. Dünya Savaşı'nın insan becerilerinin incelenmesine yeni bir ivme kazandırması gibi 2. Dünya Savaşı'nın da tutumların incelenmesine yeni bir ivme kazandırdığını” vurgulamıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 4–5). 1. Dünya Savaşı'nda psikologların yaptığı gibi 2. Dünya Savaşı'nda da motivasyon ve sosyal uyum sorunlarını inceleyen sosyal psikologların ve sosyologların kamusal rapor verme

yükümlülüklerinin olduğunu belirtmiştir. Yapılan işin temelde bilimsel bir çalışma olmadığına ve pratik bir mühendislik işi olduğuna değinen Stouffer, TAS'ın ortaya konulmasındaki temel amacı, askerler hakkındaki bilgileri ve bu bilgiler ışığındaki çıkarımları Orduya doğru ve hızlı bir şekilde aktararak Ordunun politika oluşturmaya yardımcı olmak şeklinde açıklamıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 5).

Bilindiği üzere pek çok ülkede askerî sosyoloji çalışmaları ordu kurumuna atfedilen *özgün* anlam sebebiyle gecikmeli yapılmıştır. Ordunun özel bir toplumsal kurum olarak görülmesine rağmen sosyal bilimlerin gelişmesine vurgu yapılarak askerlerin geçmişi, uyum ve motivasyon sorunları hakkında böylesine büyük ölçekteki verilerin (elbette öncelikle ilgili karar verilerle paylaşılıp bir süre sonra) akademik dünyaya paylaşılması önemlidir. Bu husus ABD'de sosyal bilimlerin gelişim süreciyle ve kamu kurumlarıyla kurduğu ilişki ile birlikte anlaşılmalıdır.

Research Branch'in temel sorumluluklarından birisinin bağlı bulunduğu "Information and Education Division"a hizmet vermek olduğunu belirten Stouffer; Research Branch'in bilgilendirme, yönlendirme ve eğitim programları planlayacak diğer şubeler için yararlı bilgileri sunmak, askerler hakkındaki gerçeklerin ortaya konulmasını sağlamak ve prosedür oluşturmaktan sorumlu olduğunu belirtir. Bu bağlamda diğer şubelerin çoğu askerlere bilgi vermekle yükümlü iken Research Branch, askerler hakkında bilgiler edinme ve elde ettiği bu bilgileri analiz edip aktarma ile yükümlüdür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 10).

Bu yükümlülükten hareketle Research Branch, 1942 ve 1945 yılları arasında askerlerden elde ettikleri bilgileri "What the Soldier Thinks: A Monthly Digest of War Department Studies on the Attitudes of American Troops" başlığı altında özetleyerek birer rapora dönüştürmüş ve neredeyse her ay yayımlanan bu raporları Ordunun kullanımına sunmuştur. Research Branch'in, askerlerin moral sorunlarına, tutumlarına ve personel sorunlarına ilişkin verilerin istatistiksel analizine dayanarak oluşturduğu raporlar ilgili subaylarla paylaşılmıştır. Bu raporlar 2. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar oluşturulmaya devam etmiştir. Raporlarda dünyanın çeşitli bölgelerindeki askerlerin farklı problemleri hakkındaki bulgular grafikler yardımıyla basit ve anlaşılabilir hâlde sunulmuştur. Savaş sona erdiğinde ise What the Soldier Thinks'e ait güvenlik sınırlandırması kaldırılıp erişilebilir kılınmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 10).

ABD Ordusu 1940 yılında 16.624 subay ile 249.441 erden oluşuyorken 1945 yılında 772.863 subaya ve 7.305.854 ere ulaşmıştır. Kısa sürede orduya dâhil olan milyonlarca asker, orduda birtakım sorunlara neden olmuştur. Bu sorunlardan birisi, orduya yeni katılan erlerin rütbelerinin yükseltilmesi zorunda kalınmasıdır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 54). Bir diğer sorun ordunun karakteristik özelliğinden kaynaklanır: Ordu, katı bir itaati talep eden otoriter bir organizasyon olup hiyerarşinin resmî yönetmelikle ve titizlikle belirlendiği, son derece tabakalı bir sosyal sistem olması bakımından diğer

sivil kurumlardan ayrılmaktadır. Ordu, savaşın başında toplumdaki izole, sivil yaşam ile net bir şekilde uyuşmayan, kendine ait özelliklere olan, subay ve erlerden oluşan küçük bir örgüttür. Orduda çok sayıda askerinin alımı, yeni katılan askerlerin ordunun kendine ait özelliklerini ve değerlerini benimseyememesine ve bu değerlere uyum sağlayamamaları gibi sorunları beraberinde getirmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 54–55). TAS'ın odağında uyum konusunun olması bu bakımdan son derece anlamlıdır.

Uyum Çalışmalarında Bir Faktör Olarak Eğitim

Research Branch, belirtilen sorunları öncelikle eğitim faktörü ile ilişkili olarak incelemiştir. Orduda yeni alınan askerlerin disiplinli ve itaatkâr erler olmaları yanında liderlik pozisyonu üstlenmeleri için gerekli donanımına sahip olmaları gerekmektedir. Eğitim seviyesinin hem yetenek hem de sosyoekonomik statü ile ilişkisinin olduğuna dikkat çekilmiş ve bundan hareketle 1. ve 2. Dünya Savaşı'ndaki askerlerin eğitim düzeylerini incelemekle çalışmalara başlanmıştır. İki savaş arası yıllarda Amerika'da eğitim alanındaki büyük ilerlemenin orduda da yansıdığı ve orduda yeni katılan askerlerin 1. Dünya Savaşı'ndaki askerlerin eğitim düzeyinden yüksek olduğu görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 57). 1. Dünya Savaşı'nda ilköğretim ve lise düzeyi askerlerin oranı %91 iken 2. Dünya Savaşı'nda bu oran %59'a gerilemiştir. Özellikle ilköğretim düzeyindeki askerlerde büyük bir düşüş görülmüş, üniversite ve lise mezunlarının sayısı gittikçe artmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 59).

Çalışmanın diğer bölümlerinde eğitim verilerinden yararlanılmış; uyum, nöropsikiyatrik problemler gibi sorunlar eğitim düzeyi temelinde incelenmiştir. Orduda uyumla ilgili değerlendirmelerin yapıldığı bölümlerde, savaş boyunca hem denizsavarı ülkelerdeki hem de yurtiçindeki askerlerden eğitim düzeyi yüksek olanların eğitim düzeyi düşük olanlara kıyasla orduda, buldukları statüye ve görevlerine karşı daha eleştirel oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna rağmen, eğitim düzeyi yüksek askerlerin, savaşa bağlılıklarını yansıtan tutumlarının eğitim düzeyi düşük olan askerlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek askerlerin ordudan kaçma girişimlerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi yüksek askerlerin tıbbi sorunlarla ordudan ayrılma ihtimalleri de düşüktür; incelemeler sonucunda psikonörotik sorunların eğitim düzeyi yüksek olan askerlerde daha az görüldüğüne sonucuna ulaşılmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 60). Beklenenin aksine hiyerarşi ve disiplin gibi olgularla yoğrulmuş bir kurum olarak ordu ve onun eylemiği olarak savaşa yönelik tutumlar eğitim düzeyi ile olumlu bir seyir takip etmiştir. Bunun sonucu olarak Ordunun askere alımlarında eğitim düzeyini bir kriter haline getirmeye başladığı görülecektir.

Bireysel Uyum Çalışmaları

Stouffer ve DeVinney, birinci cildin üçüncü bölümünde askerlerin ordudaki uyumlarına ilişkin genel bir çerçeve sunar. Uyum kavramının ordu bakış açısıyla ele

alındığı bölümde sözel ve sözel olmayan davranışlar incelenmiş, bu ifadeler ve davranışlar arasında bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konmuştur. Terfi alma, izinsiz terk etmeme gibi sözel olmayan davranışlar sergileyen askerler ile iyi ruh hâli, ordudaki görevinden ve statüsünden memnuniyet ve genel olarak orduyu yönelik sevgi belirtme gibi söylemlere sahip askerlerin orduya uyum sağlayabildiği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 82–83). Stouffer ve DeVinney, farklı zamanlarda farklı bölgelerde görev yapan askerler üzerinde incelemeler yaparak uyumu yansıtan dört ölçüt belirlemiştir. Bu dört ölçüt; öznel iyioluş, kişisel bağlılık, statü ve görevden memnuniyet ve ordunun onaylanması veya eleştirilmesidir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 86–87). Stouffer ve DeVinney, uyum davranışını sadece eğitim faktörü temelinde ele almıştır. Uyum; sözel olmayan ve sözel davranışların öznel iyi oluş, kişisel bağlılık, statü ve görev memnuniyeti, orduyu onaylama ve eleştirme gibi faktörler arasındaki ilişki bağlamında ele alınmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 102). Özetle, eğitim faktörünün, öznel iyi oluş, kişisel bağlılık ile sözel olmayan davranışlarla pozitif bir ilişkisinin olduğu, eğitim seviyesi arttıkça öznel iyi oluşun ve kişisel bağlılığın da arttığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda eğitim seviyesi yüksek askerlerin, eğitim seviyesi düşük olanlara oranla görev ve statü memnuniyetlerinin düştüğü, orduyu daha fazla eleştirdikleri görülmüştür. Her ne kadar uyum daha fazla değişkeni hesaba katmayı gerektirse de Stouffer ve DeVinney’in, o dönem için yapılabilecek en iyi çalışmayı ortaya koyduklarını söylemek mümkündür.

Askerlerin Geçmiş Özelliklerine Göre Kişisel Uyum

Ordunun onaylanması veya eleştirilmesi incelenirken eğitimin yanı sıra, uyuma etki eden faktörler olarak yaş ve medeni durum değişkenleri de hesaba katılmıştır. Fakat bir değişken analiz edilirken diğer değişkenler sabit tutularak incelemeler yapılmıştır. Örneğin yaş değişkeni incelendiğinde eğitim, medeni durum, orduda geçirilen süre, rütbe gibi değişkenler sabit tutulmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 106–108). Analizler sonucunda askerlerin özelliklerine göre tutumlarının farklılaştığı görülmüştür. Evli askerlerin bekâr askerlere kıyasla öznel iyi oluşlarının ve bağlılıklarının daha düşük, statü veya görev tatmini ile ordunun onaylanması veya eleştirisi noktasında bir farklılık bulunmamıştır. Savaşın çeşitli aşamalarında yurt içinde ve yurt dışında görev yapan askerler arasında da büyük bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durumun dikkat çekici olduğuna vurgu yapan Stouffer ve DeVinney, askerlerin eşlerinden veya ailelerinden ayrı olmasının askerlerin öznel iyi oluşlarında bir etkisi olmasının beklendiğini ama hiçbir farklılık bulamadıklarını belirtmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 108). Fakat çocuk sahibi askerlerin evli ve çocuksuz askerlere kıyasla kişisel bağlılıklarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 110). Stouffer ve DeVinney temel bulgularını belli başlıklar altında özetlemiştir:

- Eğitim düzeyi yüksek asker daha az eğitilmiş olandan daha verimli olma eğilimindeydi
- Evliler evlenmemiş olanlardan daha az elverişli olma eğilimindeydi
- Yirmi beş yaş ve üstü askerler, kişisel bağlılıkta yirmi beş yaş altındaki askerlerden daha az elverişli olma eğilimindeydi

Görelî Yoksunluk

Eğitim düzeyi yüksek askerlerin durumları daha iyi ve gerçekçi bir şekilde değerlendirdikleri ve genel olarak orduyu daha çok eleştirdikleri görülmüştür. Ancak tüm bu eleştirilere rağmen eğitim düzeyi yüksek askerlerin, disiplinin gereklilikleri ve ordunun kurallarına uyma davranışları incelendiğinde hem sözlü hem de sözlü olmayan davranışları kabul etmeleri ve bu davranışlara uymaları, eğitim düzeyin düşük askerlere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu incelemelerde, ordunun onaylanması veya eleştirilmesi ile statü ve görevden duyulan memnuniyet kıstasları ele alındığında eğitimin rolünü değerlendirirken görelî yoksunluk kavramı ön plana çıkmıştır. Eğitim düzeyi yüksek askerlerin, orduda bir statü elde edemediklerinde eğitim düzeyi düşük askerlere kıyasla orduya yönelik daha olumsuz bir tutuma, eleştirel tavra sahip oldukları görülmüştür. Bu durum, orduda daha uzun süre görev yapmış askerlerin terfi ettirilmesi anlayışı nedeniyle sıkça karşılaşılan bir sorun hâline gelmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 153–154).

1944 yılının Şubat ayında AWOL⁴ ve psikonevrotik sorunlar üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bu incelemelerin sonunda, yaşı daha yüksek, evli ve daha az eğitilmiş askerlerin diğer askerlere kıyasla orduya daha az uyum sağladıkları, orduda bulunma isteklerinin daha düşük olduğu ve bu nedenle AWOL ve psikonevrotik sorunların bu grupta daha yaygın görüldüğü gözlemlenmiştir. Tutumların; yaşa, eğitim düzeyine, medeni duruma göre değişiklik göstermesi nedeniyle tutumlardaki farklılıkları açıklamak için “görelî yoksunluk” kavramı ortaya atılmıştır. Bu kavram, “sosyal referans çerçevesi”, “beklenti örüntüleri”, “durum tanımları” gibi sosyolojik kavramlarla ilişkili ve kısmen bu kavramları da içermekte olup askerlerin birtakım standartlara ulaşamama, bu standartlardan mahrum kalmaları anlamına gelmektedir. Yapılan incelemeler, “asker olmanın” birçok asker için “gerçek bir yoksunluk” anlamına geldiğini ortaya koymuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 125). Yoksunluk duygusu, evli askerlerin kendilerini bekâr askerlerle, sivil arkadaşları ile karşılaştırmalarında daha çok fedakârlık yaptıklarını düşünmelerinden kaynaklanmıştır. Askerler daha nitelikli sivil işlerini bırakıp askerlik görevlerini yaptıklarında görev kıyaslamasına gitmekte, yaşlı askerler fiziksel durumlarını genç askerlerle sağlık bakımından bir kıyaslamaya gitmektedir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 127–130).

4 Absence without leave’in kısaltması olan AWOL, izinsiz göreve gelmeme ve firar anlamlarına gelmektedir.

Literatürde ilk kez TAS ile gündeme gelen “görelî yoksunluk” kavramı, her ne kadar askerlerin memnuniyetlerinin kendi içinde buldukları durumu öznel ve görelî şekilde karşılaştırmalar yaparak belirlemesi şeklinde tanımlanmış olsa da kavram, yeterli bir kuramsal tanımlama içermediği için (Davis, 1959, s. 280) sosyal bilimciler bu kuramı daha sonra geliştirmiş ve sosyal psikolojinin önemli kavramlarından birisi hâline gelmiştir (Pettigrew, 2015, s. 12).

Ordudaki Deneyime Göre Uyum Çalışmaları

Yurt içinde ve yurt dışında görev yapan askerlerin ordudaki deneyimlerine göre tutumları incelenmiş ve bu incelemeler öznel iyi oluş, kişisel bağlılık, statü ve görev memnuniyeti, ordunun onaylanması veya eleştirilmesi olmak üzere dört başlıkta ele alınmıştır. Askerlerin öznel iyi oluş ve kişisel bağlılıkları incelendiğinde, denizaşırı bölgelerde görev yapanların öznel iyi oluş ile ilgili sorulara verdikleri cevaplarda yurtiçindeki askerlere kıyasla daha olumsuz cevaplar verme eğiliminde oldukları görülmüştür. Statü ve görev memnuniyetleri incelendiğinde ise diğer ölçütlere göre bu kriterin askerlerin olumsuz tutum sergilemediği tek kıstas olduğu bulunmuştur. Bazı görev sorunlarına yönelik sorulardan elde edilen cevaplarda, yurt içindeki askerler ile yurt dışındaki askerler arasında belirgin bir fark görülmemiştir. Ancak yurt dışındaki askerlerin ordu görevlerinin önemini ve değerini içeren sorulara, yurt içindeki askerlere kıyasla daha olumlu yanıtlar verme eğilimi oldukları görülmüştür. Ordunun onaylanması ve eleştirilmesinde ise, bazı istisnalar dışında, yurt dışındaki askerlerin yurt içindeki askerlere kıyasla daha eleştirel oldukları görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 156).

Göreve Atanma ve Memnuniyet

Ordunun başarısı ile askerlerin görevlerinden duydukları memnuniyet arasında önemli bir ilişki vardır. 2. Dünya Savaşı süresince Ordunun ihtiyaç duyulduğu için çok sayıda asker alımı yapması, yeni katılanların görevlerini verimli bir şekilde nasıl ortaya koyabilecekleri sorusunu ortaya çıkarmıştır. Askerlerin görevleri hakkındaki düşüncelerinin ve görevlerinden memnuniyetlerinin incelenmesi ve bu bağlamda orduya ve görevlerine yönelik neler düşündüklerinin araştırılması gerekliliği doğmuştur.

Stouffer, askerlerin tutumlarında etkili atanma ve memnuniyet olgularını insan ve güç kullanımı çerçevesinde incelenmiştir. Görevden duyulan memnuniyetin hem statü hem de askerlerin beklenti düzeyi ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. 1. Dünya Savaşı’nda atama ve tayinlerde askerlerin yeteneklerinin dikkate alınması gerektiğine dair bir fikir ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 2. Dünya Savaşı’ndaki görev atamalarında askerlerin tutumlarının yanı sıra yetenekleri de dikkate alınmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 285).

Bu kapsamdaki incelemelerden askerlerin çoğunun daha fazla mola verebilecekleri bir iş istedikleri sonucu çıkmıştır. Yine beklentisi düşük askerlerin yüksek beklentiye

sahip askerlere oranla daha kolay tatmin oldukları gözlemlenmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 286). Bu bağlamda askerlerin dört temel arzusu tespit edilmiştir. Bunlar; (a) *orduda statü kazanmak*, (b) *savaştan sonra sivil hayatta faydalı olabilecek deneyime sahip olmak*, (c) *ölüm ve yaralanma ihtimalini en aza indirmek*, (d) *sivil konfordan kaynaklanan yoksunlukları asgari düzeye indirmektir*. Ordunun asker ihtiyacı ise üç gruba ayrılmıştır; (a) *fiziksel dayanıklılığa ve savaşma yeteneğine sahip askerler*, (b) *çok sayıda yarı vasıflı, vasıflı, teknik işler ve büro işleri yapabilecek; savaş dışı işler için beceri ve yeteneğe sahip askerler* ve son olarak (c) *vasıfsız işlere uygun askerler* (Stouffer ve ark., 1949a, s. 286).

Askere alınanlara zorunlu tutulan Army General Classification Test (AGCT) ile askerlerin mesleki geçmişi, eğitimi, varsa askerlik deneyimi, hobileri vb. hakkında ayrıntılı bilgiler kaydedilmiştir. Askerlerin çeşitli görevlere atanmaları bu bilgiler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 292). Ancak ilk dönemlerde askerlerin isteklerinden bağımsız atamaların gerçekleştiği de görülmektedir. Bu durum askerlerin görevlerinden memnun olmama sorununa neden olmakta, bir başka deyişle, askerî başarısızlığa ve aynı zamanda ordunun başarısız olmasına neden olabilmektedir.

“Statü elde etme arzusu”, “ölüm veya tehlikeden kaçınma arzusu”, “sivil becerileri kullanma ve savaştan sonra sivil hayatta faydalı olabilecek şeyleri öğrenme arzusu” ve “sivil konfordan mahrum kalmaktan kaçınma arzusu” olmak üzere askerlerin dört temel arzusundan söz edilmektedir. Bu son arzu hariç diğer tüm arzuların iş tatmini ile ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca piyadelerin büyük tehlikelere maruz kalmaları, onların büyük oranda yoksunluk hissetmelerine ve bu nedenle görev tatminlerinin düşük olmasına neden olmaktadır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 303). Subaylar erlere kıyasla görevlerinden daha memnundur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 306). Bu durumun nedeni olarak subayların statü sahibi konumda bulunmaları gösterilmiştir.

Orduda statü, rütbeye göre şekillenmekte ve ordu tüm birliklerini eşit kabul etmektedir. Buna rağmen askerler ifadelerinde, paraşütçü ve koruyucu birliklerin diğer birliklere kıyasla daha özel birlikler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca birliklerde görünenin ve ilan edilmiş olanın ötesinde gayriresmî statülerin de var olduğu, eşit rütbede olsalar bile henüz düşman ateşine maruz kalmamış olan askerler ile savaş gazisi askerler arasında bir statü farkı dile getirildiği görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 304).

İncelemelerin çoğu muharip askerlere yönelik olsa da savaşmayan askerlerin (vasıflı, yarı vasıflı, vasıfsız, teknik ve büro işlerinden sorumlu) görev memnuniyetleri de araştırılmıştır. Askerlerin çoğunluğunun, orduda yapabilecekleri iyi bir işe sahip olma ve savaştan sonra iyi bir işe sahip olabilmek için kendilerine eğitim verileceği ve becerilerini geliştirebileceği işi yapma şansını elde etme eğiliminde olduğu görülmüştür. Özellikle belirli bir işe yönelirken askerlerdeki genel eğilimin sivil becerileri kullanma

ve yeni beceriler elde etme fırsatıdır. Bulgular, ordudaki işlerinde sivil becerilerini kullanmadığını veya sivil hayatta faydalı olabilecek bir şeyler öğrenmediklerini belirten askerlerin aynı zamanda işlerinden memnun olmadıklarını söyleme eğiliminde olduğunu göstermiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 315).

Yaş ve evlilik göz önüne alındığında evli bir askerin, yaşı ve eğitimi ne olursa olsun, eski sivil mesleğine geri dönmeyi belirtme ihtimali bekâr bir askere kıyasla daha yüksektir. Askerlerin yaşı arttıkça sivil becerileri kullanma eğiliminin ve o işi yapma eğiliminin de bir o kadar arttığı ve yararlı bir şeyler öğrenme isteğinin bir o kadar azaldığı görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 318). Yine de genel olarak bakıldığında orduda önemli sayıda asker, sivil hayat için faydalı şeyler öğrenmeyi ve aynı zamanda sivil hayattaki deneyimlerini de orduda kullanarak iyi bir iş ortaya koymayı istediğini belirtmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 329). Ayrıca askerlerin çoğu, ölüm ve yaralanma olasılığının en düşük olduğu bir göreve atanmayı umduğunu ifade etmiş olsa da istisnaların da olduğu görülmektedir. Örneğin sivil hayatta hızlı araç kullandığını belirtenler, gönüllü olarak paraşütçü birlikleri gibi riskli birliklere atanmak istemiştir. Bu birimlerin seçiminde heyecanın yanı sıra statü de belirleyicidir. Bu birliklere özel semboller statüyü gösterdiği için araştırmalarda dile getirilen unsurlar olmuştur. Bir araştırmada askerlerin %75'i botların paraşütçülerin ayırt edici bir özelliği olduğunu vurgulamış ve bu botların kendileri için çok şey ifade ettiğini söylemiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 323).

Ordunun büyük çoğunluğunu oluşturan piyadelerin görev memnuniyetsizliğinin yüksek olmasının nedeni, tehlikeden kaynaklı yaşadıkları kaygılar ve verilen görevlerden hoşlanmamaları belirtilir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 331). Ancak askerlerin tehlike dışında da birtakım rahatsızlıklarının olduğu gözlemlenmiştir. Askerin görevlerine yönelik tutumlarının sadece görevin kendisiyle ilgili olmadığı, aynı zamanda bu tutumları görevin gerçekleştirildiği ortam, çalışma koşulları, iklim şartları, deniz aşırı ülkelerde geçirilen zamanın uzunluğu, rütbe farklılıkları vb. faktörlerin de etkilediği görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 337). Özellikle deniz aşırı ülkelerde görev yapan askerden birisi, eğer işini sevmeme eğilimi gösteriyorsa, buna neden olan etkenlerden birisi de askerlerin kendilerini astsubaylarla kıyaslayarak yoksunluk hissetmeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yoksunluğun, astsubayların statü, yetki ve ücret gibi faktörler bakımından avantajlı olması gibi nedenlerle askerlerin subaylara sunulan bu göreceli rahatlık ve ayrıcalıklardan mahrum kalmalarından kaynaklanmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 338).

Bu veriler “Research Branch”e iş memnuniyetini ordunun ve askerlerin istekleri arasındaki ilişkiler bağlamında ele alması imkânını vermiştir. Görevin gerçekleştirmesinde yeteneğin yanında tutumların da dikkate alınmasının önemi ortaya çıkmış, askerin görev seçim sürecine dâhil olmasının yaratacağı olumlu etkiler vurgulanmıştır.

Liderliğe ve Sosyal Kontrole Yönelik Tutumlar

Suchman, Stouffer ve DeVinney erlerin üstlerine ve ordudaki sosyal kontrol sorununa yönelik tutumlarını da ele almıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 362). Liderliğe yönelik tutumlar; subaylar ve subayların liderliklerine yönelik tutumlar, subaylar ve erler arasında köprü görevi gören astsubaylara yönelik tutumlar ile sosyal kontrol sorunlarını yansıtan tutumlar olmak üzere üç alt başlıkta incelenmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 363). Bu kapsamda askerlerin kişisel uyumlarını yansıtan tutumlar hakkında birtakım eğilimler tespit edilmiştir:

- Göreve yeni başlayan askerler daha uzun süre görevde bulunan askere kıyasla subaylara karşı daha fazla olumlu tutum sergiler,
- En düşük olumlu tutum aktif olmayan denizaşırı birliklerde, en yüksek olumlu tutum ise muharip birliklerde görülür,
- Rütbe ve hizmet süresi sabit kabul edildiğinde daha yüksek eğitim düzeyine sahip erlerin daha düşük eğitim düzeyine sahip askerlere kıyasla subaylara yönelik daha az olumlu tutum sergiledikleri bulunmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 364).

Ayrıca eğitim düzeyi yüksek askerlerin belirli görevlerin önemine karşın daha az ikna oldukları, statü yoksunluğuna karşı daha duyarlı oldukları ortaya konulmuştur. Eğitim düzeyi yüksek askerlerin orduyu eleştirme düzeylerinin de diğer askerlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür (Stouffer ve ark., 1949a, s. 365).

Araştırmacılar, liderliğe yönelik saldırganlığı, askerlerin yoksunluk yaşamalarından dolayı normal karşılamıştır. Böyle bir ortamda suçun yetkili kişiye yöneltilmesi çok da şaşırtıcı görülmemiştir. Özellikle cephe gerisindeki askerler liderlerine yönelik daha saldırgan, muharip askerler ise subaylarına diğer askerlerden daha olumlu tutum sergilemiştir. Bu durumun nedeni, askerlerin saldırganlıklarını doğrudan düşmana yöneltebilme fırsatından kaynaklanmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 367). Ayrıca muharip birliklerde, subaylar ve erler arasında ortak yoksunlukların olması, ölüm ve tehlike deneyimlerini beraber paylaşmaları ve bu birliklerde sosyal farklılıklar ve özel ayrıcalıkların asgari düzeyde olması da liderliğe yönelik saldırganlığın az bulunmasını sağlamıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 367–368). Muharip olmayan birliklerde sosyal farklılıklar ve ayrıcalıklar daha belirgindir. Subayların ayrıcalıkları, askerler tarafından demokratik olmayan haksız bir durum olarak görülmüş ve askerlerde bu durumdan kaynaklanan memnuniyetsizlikler ortaya çıkmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 369). İlgili araştırmalar, askerlerin rütbesi ne kadar yüksekse bu sosyal ayrımcılık ve özel ayrıcalık sistemini savunma olasılığının da o kadar yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 374). Bunun sonucunda subayların, sosyal ayrımcılık ve özel ayrıcalık sistemini, piyade ve erlere kıyasla daha çok desteklediği görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında orduda, subaylara yönelik olumsuz tutum sergileyenlerin sayısının olumlu tutum sergileyenlerden oldukça fazla olduğu ve askerlerin terhis olduklarında subaylarına yönelik olumsuz tutumlarını arkadaşlarına ve çevrelerine iletme eğiliminde oldukları görülmüştür. Zaferin ardından askerlerin subay-asker ilişkilerine yönelik şikâyetleri, sistemin tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. General Doolittle önderliğinde, “The Secretary of War’s Board on Officer-Enlisted Men’s Relationships”te 1946 yılında oturumlar düzenlenmiş ve bu oturumlarda Research Branch bulgularını kurula sunarak birtakım tavsiyelerde bulunmuştur. Research Branch, Amerikalıların belirli bir sınıfa hak edilmiş ayrıcalıklar tanınmasını öngören herhangi bir sisteme karşı olumsuz bir tavır sergilediklerini ve keyfi sosyal ayırım eğiliminden hoşnut olmadıklarını kurula iletmiştir. Ayrıca savaşta, bu eğilimlerden ve ayrıcalıklardan kaynaklanan usulsüzlük ve personele yönelik adaletsizliğin ve imtiyazların kötüye kullanıldığının görüldüğü de belirtilmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 379). Bu sistemde erlerin, subayların davranışlarına ve tutumlarına bağımlı olduğu ve ayrıca güvenlik duygusu ve kendini geliştirme ve gerçekleştirme fırsatından mahrum olduğu görülmüştür. Bu sorunlara yönelik Research Branch birtakım önerilerde bulunmuştur:

- Sorumlulukların, özellikle astların takdir edilmesi
- Otoritenin akıllıca kullanılması
- Rütbe ve sorumluluğa eşlik eden ayrıcalıkların, bir kişinin görevlerini etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmesini sağlamak için kurulduğu ve kendi kişisel çıkarlarını geliştirmek amacıyla olmadığı fikrini benimsetmek
- Askerlik hizmetinin ve misyonunun takdiri (Stouffer ve ark., 1949a, s. 380).

Tüm bu konularda askerlere eğitim verilmesi amaçlanmış ve orduda “officers and their ladies, enlisted men and their wives” (subaylar ve eşleri vb.) gibi ayrımcı referansların kullanılmaması ve bu referansların askerî kuruluşlarda yayımlanan yönergelerden ve yayınlardan çıkarılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca tüm askerî personele eşit muamele yapılması ve tüm askerinin askerî hukuka göre eşit şekilde cezalandırılması gibi birçok öneride bulunulmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 380).

TAS’ta astsubaylar da incelenmiş ve astsubayların, subaylar ve erler arasındaki uçurumu kapatmak amacıyla köprü görevi gördüğü ortaya konulmuştur. Astsubaylar, bir yandan subaylardan emir alan ve bu emirleri altındaki diğer askerlere ileten bir otoritenin temsilcisiyken diğer yandan da erlerin bakış açılarını hiyerarşide yukarıya doğru önceden bildirmekle yükümlü, erlerin temsilcisi oldukları bulunmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 401).

Sosyal kontrole yönelik tutumlar incelenirken resmî olan ve olmayan davranış kurallarına uyumluluğu yansıtan tutumlar ele alınmıştır. Araştırma bulgularında çoğu

askerin ordu içerisindeki kurallara uymadığı bulgulanmıştır. Özellikle acemilerin, resmî kurallara uyabilmeleri için öncelikle bunları öğrenmeleri gerekmektedir. Ordu içerisindeki uygun davranış, yeri geldiğinde kuralların ve düzenlemelerin belirttiğinin ötesinde şeyler yapılmasını gerektirebilir. Askerlerin bu davranışları edinmelerinin yolu da uymadıkları takdirde alacakları cezadan duydukları korku, çalışkan ve verimli bireyler olma arzusu, diğer askerlerin önüne geçme isteği gibi etkenler sayesinde mümkün kılınmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 410–413).

Ceza olgusu kendi içerisinde ayrıca ele alınmıştır. Bulgular, subayların ve erlerin yalnızca küçük bir kısmının cezanın iyi davranışı sağlamak noktasında teşvik edici olduğunu ve bunun iyi bir yol olduğunu ortaya koymuştur. Subayların %46'sı, erlerin ise %67'si ordudaki itaatın ana nedeninin ceza korkusu olduğunu belirtmiştir. Yine subayların %31'i, erlerin de %19'u itaate mecbur oldukları için değil gerçekten istedikleri için uyduklarını belirtmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 417). Ayrıca erler, subaylara kıyasla, diğer askerlerin onlar hakkında ne düşündüklerine ilişkin daha fazla endişe duymaktadır. Erlerin %89'u, subayların ise %78'i bu kaygıyı taşıdığını belirtmiştir. Stouffer (1949a, s. 418) ayrıca erlerde görülen diğer askerlerin saygısını kazanma endişesinin, bir subay ve grup arasında çatışma ortaya çıkarsa erlerin subayla değil de grupla birlikte olma eğilimi taşıdığını belirtmiştir.

Afro-Amerikalı Askerler

Star, Stouffer ve William Jr., ABD Ordusunun sivil kültürden farklı olduğunu ama bazı yönlerden toplumu yansıttığını; toplumdaki bazı olguların orduda da görüldüğüne değinmiştir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 486). Özellikle 2. Dünya Savaşı'nda 16,1 milyon Amerikalının orduda görev yaptığı (ülkenin toplam erkek nüfusunun %19'u), 18-36 yaş arasındaki erkeklerin %61'inin üniforma giydiği (Rostker, 2013, s. 175) göz önüne alındığında Amerikan toplumundaki ırk çatışmasının orduda görülmesi kaçınılmazdır.

2. Dünya Savaşı'nda, çoğu düşük gelirli, bir milyon iki yüz bin Afro-Amerikalı orduya katılmıştır (Schiffman, 1949, s. 22). ABD Ordusu ırk ilişkileri konusunda taviz veren bir kurumdur. Orduda askere ihtiyaç duyulduğunda Afro-Amerikalılar bu ihtiyacı karşılamış ve dışlanmamıştır. Ancak Afro-Amerikalıların orduyla ne tam olarak bütünleşebildikleri ne de ordu tarafından tamamen kabul edildikleri görülmüştür. Bunun sonucunda ABD Ordusu da tıpkı Amerikan toplumu gibi eşit olmayan ırk ilişkileri sisteminin yarattığı koşullarla uğraşmak durumunda kalmıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 486–487).

Bu dönemde Afro-Amerikalı askerler Ordunun neredeyse onda birini oluşturmuştur. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra eğitim yaygınlaştığı için ve 2. Dünya Savaşı'na kuzeyden katılan Afro-Amerikalı askerlerin çoğunun liseye gittiği, yalnızca %37'sinin ilkokul

mezunu olduğu görülmektedir. 1. Dünya Savaşı'nda Güneyden gelen askerlerin %97'si, Kuzeyden gelen askerlerin ise %86'sı ilköğretim mezunuydu (Stouffer ve ark., 1949a, s. 489–490). 2. Dünya Savaşı'na katılan Afro-Amerikalı askerlerin eğitim düzeyleri yükselmiş olsa da beyaz Amerikalı askerlerin eğitim düzeyleri Afro-Amerikalılara kıyasla hâlâ yüksektir. Bu sebeple Afro-Amerikalı askerlerden oluşan birliklerin performansları araştırmalarda daha düşük bulunmuştur (Stouffer ve ark., 1949a, s. 492). Diğer yandan Afro-Amerikalı askerlerden oluşan birliklerin genelde vasıfsız iş gücü, daha fazla dayanıklılık gerektiren ve fiziksel güce dayalı görevlerde kullanıldıkları görülmektedir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 495–496).

Yine de araştırmalarda Afro-Amerikalı askerlerin uyum düzeylerinin düşük olduğuna dair bir kanıt ulaşılmamıştır. Aksine, üniformalarından duydukları gurur, görevlerine verdikleri önem duygusu, işine ilgili olmakla ilgili ifadeleri diğer askerlere kıyasla daha olumludur. Sonuçta da tutum açısından iki grup arasındaki fark neredeyse yok gibidir (Stouffer ve ark., 1949a, s. 535). Sonuç olarak da Afro-Amerikalı askerlerin savaşı daha az benimsedikleri, denizaşırı ülkelere gitme arzularının daha düşük olduğu ama orduda bağlılıklarında beyaz askerlere kıyasla büyük bir fark olmadığı görülmüştür. Research Branch'in daha adil ve eşitlikçi bir ordu düzeni yönündeki politika önerileri neticesinde 1944 yılında "The Negro Soldier" adlı belgeseller hazırlamıştır (Stouffer ve ark., 1949a, s. 597).

Puan Sistemi

ABD Ordusu, 2. Dünya Savaşı sürecinde daha önce eş benzeri görülmemiş bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Savaşın sonlarına doğru askerlerin yavaş yavaş terhis edilmesine başlanacaktı. Muhtemel bir savaş nedeniyle askere alınanların tamamının terhis edilmesi mümkün olmadığından yalnızca birkaç milyon asker terhis edilmesine karar verilmişti ancak orduda daha uzun süre hizmet veren askerler mi yoksa daha acemi askerler mi terhis edilmeliydi? Tecrübeli veya orduda daha uzun süre hizmet etmiş askerlerin terhis edilmesi, orduda daha fazla acemi asker varlığı ve ordunun bu acemi askerlerle muhtemel bir savaşa gireceği anlamına gelmekteydi. Diğer yandan acemilerin terhis edilmesi, orduda uzun süre hizmet veren askerler için büyük bir moral sorununa yol açacaktı (Stouffer ve ark., 1949b, s. 520). Stouffer, bu soruna çözüm aramak için 1945 yılında araştırma yaparak orduda geçirilen süre, yaş, denizaşırı hizmette bulunmak ve bağlılık faktörleri hakkında askerlerin düşüncelerini ve bu faktörlerin göreceli önemini belirlemek amacıyla incelemelerde bulunur. Askerlere öncelikli olarak terhis edilmesi gerektiğini düşündükleri başka grupların olup olmadığı sorulmuştur (Stouffer ve ark., 1949b, s. 521–522).

Stouffer, askerlerin tercihlerine dayanarak denizaşırı hizmet süresi, çocuk sayısı, orduda geçirilen sürenin uzunluğu gibi faktörleri içeren bir "puan sistemi" oluşturulmasına karar verilmiştir (Stouffer ve ark., 1949b, s. 524). Puan sisteminin

zaaflarının belirlenmesi için yeni araştırmalar yapılmıştır. Puan sistemine göre terhis edilmek tüm askerleri memnun etmese de çoğu asker puan sisteminin adil olduğunu ifade etmiştir (Stouffer ve ark., 1949b, s. 530). Bu sistem ile Stouffer, orduda hem verimliliği arttırmayı hem de askerlerin morallerini yükseltmeyi amaçlamış, bunu da büyük oranda başarmıştır. Puan sistemi TAS'ın en önemli çıktularından birisi olarak kabul edilmektedir.

The American Soldier'ın Etkileri

Stouffer, Research Branch'in sosyal bilimin araştırma araçlarını kullanarak sosyal politikaya yardımcı olduğunu, bu yapılan işin adının da bir “sosyal mühendislik” olduğunu belirtmiştir. Araştırmaların yapıldığı dönemin kendisi ve bu dönemde sosyal bilimlerin durumu göz önüne alındığında, sosyal psikoloji ve sosyoloji kuramlarının pratik uygulamalar için yeterli olmadığı, var olan kuramsal izahların da gerek anketlerden gerekse de deneysel çalışmalardan elde edilen verilerin yorumlanmasında yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Bundan dolayı Stouffer, yapılan işin sosyal bilimin kamu politikasına uygulanması olarak adlandıramayacağını ancak sosyal bilimsel yöntemlerin bir uygulama süreci olduğunu ileri sürer. TAS bu anlamda mevcut sosyal bilim yöntemlerinin sınırlılığını göstererek dönemin sosyopsikolojik ölçüm sorunlarına dikkat çekmiş ve bu sorunların savaş sonrasında ele alınmasına olanak sağlamıştır. Bu durum savaş sonrası süreçte sosyal bilimlerin önemli gelişme süreçlerinden birisi hâline gelmiştir (Stouffer, 1948, s. 336–338). Bu nedenle TAS, sosyal bilimlerin araştırma yöntemlerinin yetersizliğini ortaya koyması ve geliştirilmesi gerekliliğine dikkat çekmesi bakımından çok büyük bir öneme ve işleve sahiptir.

Lazarsfeld TAS'ı, sosyal araştırma dünyasının ilk önemli olayı olarak görür. Lazarsfeld'e göre, TAS'ın temelinde her ne kadar askerî ihtiyaçlara cevap aramak yatıyor olsa da TAS, “insan davranışları ile ilgilenen herkes için bir fikir ve bilgi madeni içermektedir”. TAS'ın bulgularının büyük kısmı askerî politika belirleyiciler ve sosyal teorisyenler yanında endüstri psikologları, eğitimciler, kamuoyu araştırmacıları için de önemli sonuçlar barındırır (Lazarsfeld, 1949, s. 377). Lazarsfeld TAS'ın “birincil grup”, “referans çevresi”, “rol” ve “statü” gibi sosyolojinin ve psikolojinin temel kavramlarını da ortaya koyar. Sosyolojinin insanın yakın çevresinden nasıl etkilendiğini yıllardır araştırma konusu hâline getirdiği göz önünde bulundurulduğunda TAS'ta özellikle birincil grup ile ilgili çıkarımlar, sosyolojiyi oldukça beslemiştir. Lazarsfeld, aile ve iş çevresi gibi birincil grupların insanlar için psikolojik güç ve güvenlik kaynağı olabildiğini, insanların bu birincil gruplardan ayrı düşüklerinde kaygı ve endişe yaşadıklarını yineler. Stouffer'ın TAS ile birincil grupların rolünün en az üç yönünün anlaşılmasına katkıda bulunduğunu belirten Lazarsfeld, bu üç yönü; birincil grupların insanların düşüncelerini şekillendirmesi, duygusal destek sağlaması ve bu tür gruplarla etkileşim kesildiği takdirde kişide nasıl duygusal rahatsızlıkların görüldüğü şeklinde

sıralamıştır (Lazarsfeld, 1949, s. 383). Askerlerin saygınlıklarını korumak istemeleri, savaşta birbirlerine karşılıklı bağlılık göstermeleri, savaşta bazı grupların yüksek derecede sadakat ve dayanışma göstermesi, bir gruba entegre olduktan sonra bu gruptan ayrılmak zorunda kalan askerlerin (özellikle denizaşırı görevden dönen askerlerin) diğer askerlere kıyasla görevlerinde memnuniyetlerinin daha düşük çıkması, yüksek sinirsel semptomlar göstermeleri, aidiyet duygusu hissetmemeleri ve kaygı göstermeye başlamaları TAS'ın birincil grup ile ilgili önemli bulguları arasındadır (Lazarsfeld, 1949, s. 384–385).

Tümgeneral James G. Gavin, savaşın zorluklarını silah altındaki vatandaşların ihtiyaçları ile uzlaştırabilmeyi ordunun en zor görevlerinden birisi olarak gördüğünü belirterek bu ve benzeri sorunların çözümüne ilişkin “savaş tarihinde benzersiz” bir çalışma olarak TAS'ı gördüğünü belirtir. Bundan hareketle, savaşın kazanılması için gerekli gördüğü askerî verimlilik ve moral arasında bağımlı ilişkinin varlığını ortaya koyan TAS'ı, bilim alanına yapılmış en önemli katkılardan birisi olarak değerlendirir (Gavin, 1949, s. 45–57).

Sosyolog N. J. Demerath (1949, s. 88), 1920 yılından beridir bu kadar kapsamlı, yaratıcı, teknik titizliğin ve önemli sonuçların olduğu başka bir çalışma olmadığını belirterek eserin ilk iki cildinin sosyal bilimler için büyük bir başarıya işaret ettiğini söyler. TAS'tan öğrenilmesi gereken çok şey olduğunu, çalışmanın sosyal bilimlere katkısının orduya olan katkısından az olmadığını, bu çalışma ile sosyal bilimlerin olgunlaşmaya, ilerlemeye başladığını söyler (Demerath, 1949, s. 89–90). John W. Riley (1949, s. 557) de TAS'ı “son yirmi yılda sosyal bilimlerde gerçekleştirilmiş en önemli çalışmalardan birisi” olarak görür. George Peter Murdock (1949, s. 814–815) ise, bir antropolog olarak, Ordunun sosyal bilimlerin yöntemlerine ve bulgularına uygun hareket ederek silahlı kuvvetlerin etkinliğini iki katına çıkarabileceğini, insan gücünün sosyal bilimsel yorumu ile savaşa girilebilmesinin abartılı bir yorum olmayacağını belirtir. Benzer bir yorumla Schweber (2002, s. 65) de TAS'ı, Amerikan sosyoloji tarihinde bir dönüm noktası olarak nitelendirir. Bunun nedeni olarak da TAS'ın kullandığı istatistiki yöntemlerin o dönem itibarıyla bilimsel sosyolojinin empirik doruk noktası olmasına bağlar (Schweber, 2002, s. 76). Moskos da 2. Dünya Savaşı'ndaki askerlere ilişkin en değerli bilgi kaynağı olan TAS'ı, daha önce hiçbir çalışmada olmadığı kadar, askerî hayatın yönlerini sistematik bir şekilde inceleyen yegâne çalışma olarak görür. Yine TAS'ın askerlerin yaşamı hakkında detaylı bir kayıt sunmanın yanında sosyolojik teoride yeni formülasyonlar üretilmesine hizmet ettiğini, bu sayede sosyal bilimin metodolojisinin yeni bir yola girdiğine dikkat çeker (Moskos, 1970, s. 6).⁵

5 TAS için daha sistematik için değerlendirmeler de yapılmıştır. Dönemin önemli isimleri Lazarsfeld ve Merton “Continuities in Social Research: Studies in the Scope and Method of ‘The American Soldier’” isimli derlemede TAS'ın araştırma tekniklerine, kullanılan sosyal teoriye ve sosyal bilimlerdeki mevcut bilgi birikimine nasıl entegre edilebileceğine ilişkin öneriler bu çalışmada detaylıca ele alınmıştır.

Ryan, Stouffer'ı referans olarak TAS'ın, iddia edilen aksine bir teori çalışması olmadığını, ampirik gözlemlere ve anket verisine dayalı olarak savaşmak noktasında askeri donatmak amacıyla tasarlanan bir mühendislik işi olduğunu düşünür. Ryan'a göre TAS'taki teori eksikliği, TAS'ın etkisinin hızlıca ortadan kalmasına neden olmuştur (Ryan, 2013, s. 127–128). Öyle ki TAS'ın, ordu, savaş ve 2. Dünya Savaşı ile ilgili genel tarih kaynaklarında çok fazla yer almadığı, bu eser yerine Marshall'ın “Men Against Fire: The Problem of Battle Command” eserinin sıkça yer aldığı belirtilir (Ryan, 2013, s. 141).

TAS'ın önemi yıllar geçtikçe daha iyi anlaşılmıştır. Eserin yayımlanmasının 50. yıl dönümünde (1999 yılında), “bu yüzyılın en etkili sosyal bilim çalışması” ve “askerî sosyolojide ampirik çalışmaların başlangıcı” olarak görülmeye başlanan TAS, akademik çevrelerce anılmaya (Schwartz & Marsh, 1999, s. 21) ve hak ettiği önemi yavaş yavaş görmeye başladığı söylenebilir (Hyman, 1991, s. 63; Toby, 1980). Sonuç olarak, David Segal'in (2013, s. xiii) de belirttiği gibi, Stouffer'ın metodolojik ve kavramsal katkıları gerek sosyolojiyi gerekse ilgili disiplinleri etkilemiştir.

Sonuç

Yirminci yüzyıl, ABD'de sosyal bilimlerin ahlaki temelden pozitivist temele geçtiği bir dönemdir. Bu dönemde Stouffer, istatistiksel araştırma ve yöntem çalışmaları yaparak sosyal bilimlerin nesnel bir temele oturtulmasına katkı sağlamıştır. Bu durum TAS'ın ortaya çıkış sürecine zemin hazırlamış, TAS'ta yarım milyondan fazla askere iki yüzün üzerinde anket ve mülakat uygulanarak devasa bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmayla askerlerin orduya ve savaşa uyumları, görev atama ve iş memnuniyetleri, Afro-Amerikalı askerler ve daha fazla fenomen üzerine incelemeler yapılmıştır. Böylece ordudaki sorunların ortaya koyulması amaçlanmış ve bu sorunlara çözüm aranmıştır. Ayrıca TAS çalışmasında askerlerin tutumları arasındaki farklılıkları açıklamak amacıyla “görelî yoksunluk” kavramı ortaya koyulmuştur. Görelî yoksunluk kavramı ilk kez TAS ile literatüre kazandırılmış olduğundan TAS, sosyoloji ve psikoloji disiplinleri için önemli bir yere sahiptir. TAS çalışması, sosyal bilimler için önemli olmakla birlikte sosyal bilimler ekseninde ordunun incelenmesine katkı sağlaması ve orduda sosyal bilimlerin ve bilimcilerin önemini ortaya koyması yönüyle askerî sosyolojinin de bir disiplin olarak ortaya çıkış sürecine zemin hazırlamıştır.

Bu çerçevede Stouffer'ın en büyük etkisi, TAS dolayısıyla askerî sosyolojide görülür. Her ne kadar Stouffer'ın bu çalışmayı hazırladığı dönemde askerî sosyoloji bir alt disiplin olarak mevcut olmasa da bugün askerî sosyolojinin geldiği yer, çalışılan konular, kavramsallaştırmalar ve yöntemler bir şekilde kaynağını TAS'ta bulmaktadır. Stouffer, TAS ile hem bulunduğu döneme ve sosyoloji disiplinine katkı sağlamış hem de askerî sosyolojinin temellerini atmıştır. Stouffer'dan önce ordu ve asker üzerinde

birtakım sosyal bilim çalışmaları yapılmış olsa da sosyoloji disiplininin bu çalışmaların gerisinde kaldığı görülmektedir. Bu çalışma ise Stouffer ve TAS üzerinden askerî sosyolojinin kurumsallaşmaya doğru gidiş sürecini, sosyal bilimlerin ordu özelinde kamu politikası geliştirme sürecine nasıl dâhil olduğunu, alanın kurucu ögesi ve metnin nasıl ortaya çıktığını Türkçe askerî sosyoloji literatürüne sunmaya çalışmıştır.

Not: Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Adem Başpınar danışmanlığında Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Askerî Sosyoloji Anabilim Dalı'nda hazırlanan "Askerî sosyolojinin kuruluşu: Samuel A. Stouffer" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkısı: Çalışma Konsepti/Tasarımı: N.T., A.B.; Veri Toplama: N.T., A.B.; Veri Analizi /Yorumlama: N.T., A.B.; Yazı Taslağı: N.T., A.B.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi: N.T., A.B.; Son Onay ve Sorumluluk: N.T., A.B.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Acknowledgement: This article is derived from the first author's master's thesis at National Defense University under the supervision of Adem Başpınar.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of study: N.T., A.B.; Data Acquisition: N.T., A.B.; Data Analysis/Interpretation: N.T., A.B.; Drafting Manuscript: N.T., A.B.; Critical Revision of Manuscript: N.T., A.B.; Final Approval and Accountability: N.T., A.B.

Conflict of Interest: The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/References

- What the Soldier Thinks: A Monthly Digest of War Department Studies on the Attitudes of American Troops.* (1943). No. 1. (Morale Services Division, Army Service Forces, War Department, December). <https://www.marshallfoundation.org/wp-content/uploads/2014/05/what-the-soldier-thinks-10.pdf>
- Abbott, A. (1999). *Department & discipline: Chicago sociology at one hundred.* The University of Chicago Press.
- Ateş, B. (2020). Askerî sosyoloji: Kuruluş, gelişim ve gelecek üzerine bir değerlendirme. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 53–74.
- Ateş, B. (2022). *Askerî Sosyoloji: Ordu ve toplum Araştırmaları.* Selenge Yayınları.
- Başpınar, A. (2010). *Askerî sosyoloji: Tarih ve kaynaklar* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Breslau, D. (1990). The scientific appropriation of social research: Robert Park's human ecology and American sociology. *Theory and Society*, 19(4), 417–446. <https://doi.org/10.1007/BF00137620>
- Calhoun, C. (2007). *Sociology in America, a history.* The University of Chicago Press.
- Camfield, T. M. (1977). "Will to Win" — The U.S. Army Troop Morale Program of World War I. *Military Affairs*, 41(3), 125–128. <https://doi.org/10.2307/1987166>
- Carter, C. F. Jr., Archer, M. A., & Murray, A. E. (1988). *Description of selected army staff functions: Targets for planning aids* (U.S. Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences). <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a197449.pdf>

- Davis, J. A. (1959). A formal interpretation of the theory of relative deprivation. *Sociometry*, 22(4), 280–296. <https://doi.org/10.2307/2786046>
- Demerath, N. J. (1949). Review of *The American Soldier: Volume I, Adjustment During Army Life*. *Social Forces*, 28(1), 87–90. <https://doi.org/10.2307/2572105>
- Driskell, J. E., & Olmstead, B. (1989). Psychology and the military: Research applications and trends. *American Psychologist*, 44(1), 43–54. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.1.43>
- Gavin, J. M. (1949, May 29). A monumental study of the citizen-soldier in war. *The New York*.
- Goodwin, G. A., & Scimecca, J. A. (2018). *Klasik sosyolojik teori: Sosyolojinin vaadinin yeniden keşfi* (E. Aykut, çev.). Say Yayınları.
- Hauser, P. M. (1961). In memoriam: Samuel Andrew Stouffer, 1900-1960. *American Journal of Sociology*, 66(4), 364–365.
- Hauser, P. M. (1962). On Stouffer’s social research to test ideas. *The Public Opinion Quarterly*, 26(3), 1–52.
- Hyman, H. H. (1991). *Taking society’s measure: A personal history of survey research* (H. J. O’Gorman Ed.) Russell Sage Foundation.
- Jencks, C., & Riesman, D. (1968). *The academic revolution*. Doubleday.
- Lazarsfeld, P. F. (1949). The American soldier-an expository review. *The Public Opinion Quarterly*, 13(3), 377–404.
- Marshall, S. L. A. (2000). *Men against fire: The problem of battle command*. University of Oklahoma.
- Martindale, D. (1976). American sociology before World War II. *Annual Review of Sociology*, 2, 121–143.
- Merton, R. K., & Lazarsfeld, P. F. (Eds.). (1950). *Continuities in social research: Studies in the scope and method of “The American Soldier”*. The Free Press.
- Moskos, C. C. (1970). *The American enlisted man: The rank and file in today’s military*. Russell Sage.
- Murdock, G. P. (1949). The American Soldier: Combat and Its Aftermath. *American Sociological Review*, 14(6), 814–815. <https://doi.org/10.2307/2086686>
- Pettigrew, T. F. (2015). Samuel Stouffer and relative deprivation. *Social Psychology Quarterly*, 78(1), 7–24.
- Riley, J. W. (1949). The American Soldier: Adjustment During Army Life. *American Sociological Review*, 14(4), 557–559. <https://doi.org/10.2307/2087216>
- Rostker, B. D. (2013). *Providing for the Casualties of War: The American Experience Through World War II*. Rand Corporation. <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG1164.html>
- Ryan, J. W. (2013). *Samuel Stouffer and the GI Survey: Sociologists and soldiers during the Second World War*. University of Tennessee Press.
- Schiffman, J. (1949). The education of negro soldiers in World War II. *The Journal of Negro Education*, 18(1), 22–28. <https://doi.org/10.2307/2966436>
- Schwartz, T. P., & Marsh, R. M. (1999). The American Soldier Studies of WWII: A50TH anniversary commemorative. *Journal of Political & Military Sociology*, 27(1), 21–37.
- Schweber, L. (2002). Wartime research and the quantification of American Sociology. The view from ‘The American Soldier. *Revue d’Histoire des Sciences Humaines*, 1(6), 65–94.

- Segal, D. (2013). Samuel A. Stouffer and military sociology. In J. W. Ryan (Ed.), *Samuel Stouffer and the GI Survey: Sociologists and Soldiers in the Second World War* (pp. xiii-xxxii). University of Tennessee Press.
- Stouffer, S. A. (1930). *Reliability of the attitude test score. An experimental comparison of statistical and case history methods of attitude research* (Doctoral dissertation, Department of Sociology, The University of Chicago, June 1930).
- Stouffer, S. A. (1948). Studying the attitudes of soldiers. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 92(5), 336–338.
- Stouffer, S. A., Lumsdaine, A. A. Lumsdaine, M. H., Williams, R. M. Jr., Brewster Smith, M., Janis, I. L., Star, S. A., & Cottrell, L. S. Jr. (1949b). *The American soldier: combat and its aftermath* (Vol. II). Princeton University Press.
- Stouffer, S. A., Suchman, E. A., Devinney, L. C., Star, S. A., & Williams, R. M. (1949a). *The American soldier: Adjustment during army life* (Vol. I). Princeton University Press.
- Toby, J. (1980). Samuel A. Stouffer: Social research as a calling. In R. K. Merton, & M. W. Riley (Eds.), *Sociological traditions from generation to generation* (pp. 131–151). Ablex Publishing Company.
- Turner, S. P., & Turner, J. H. (1990). *The impossible science: An institutional analysis of American sociology*. Sage.
- Yerkes, R. M. (1918). Psychology in relation to the war. *Psychological Review*, 25(2), 85–115. <https://doi.org/10.1037/h0069904>

